

Skulpturformidling i andre rammer

Julekalender på Vejen Kunstmuseum

Af museumsinspektør Teresa Nielsen

I løbet af december måned afprøvedes på Vejen Kunstmuseum skulpturformidling i nogle utraditionelle rammer – en julekalender. Den bestod af 24 kasser. Dag for dag åbnedes en ny låge, så der i løbet af december gradvist fremstod en hel udstilling. Julekalenderen blev etableret med støtte fra Kulturfonden og fondet efter billedhuggeren Gottfred Eickhoff og dennes hustru.

Julekalendere kender alle til – de kan have meget forskellig form, men tjener alle til adspredelse og nedtælling i dagene til den 24. december. I museumsverden er utraditionelle varianter set på Kunstmuseet Køge Skitsesamling (hvor artiklens forfatter tidligere har haft sin gang). Der åbenbares hver dag en eller anden genstand fra museets righoldige samling. På Vejen Kunstmuseum var tanken imidlertid at lade julekalenderen udvikle sig som en integreret del af en udstilling med værker af en til opgaven udvalgt kunstner – altså værker, som pulikum ellers ikke kendte fra deres besøg på museet.

Da Vejen Kunstmuseum – i kraft af den unikke samling skulpturer skabt af billedhuggeren Niels Hansen Jacobsen (1861-1941) – tegner sig som et af landets få skulpturmuseer, har det været naturligt at satse særligt på formidlingen af den tredimensionelle kunst. En julekalender ville give mulighed for at forbyde sig i et udvalgt værk – dagens låge – og videre kunne perspektivere den i forhold til udstillede værker og indholdet i andre allerede åbnede kasser. Desuden ville gennemførelsen af julekalenderen give skolebørnene mulighed for at møde museet på en ny måde. Gennem en uforpligtende snak kunne der forhåbentlig opstå en interesse, der med tiden kunne få dem til at vende tilbage for at studere de øvrige skulpturer i huset. Håbet er fortsat, at Vejen Kunstmuseum med tiden må blive et sted børnene færdes lige så hjemmefrem som på det lokale bibliotek.

Det ville være af afgørende betydning for julekalenderen, at værkerne i den straks satte fantasien igang. Ud fra dette kriterie faldt valget ganske naturligt på en af landets fine figurative billedhuggere, Pontus Kjerrman. Vel er han født i Göteborg (1954), men er uddannet på Kunstakademiet i København (1979-84) hos professor Willy Ørskov. Han har siden været bosat i landet, og betragtes i dag som en del af det danske kunstliv.

I sin produktion har Kjerrman opbygget en personlig verden af mystiske figurer så som Billedvogteren, Elefantmanden og Den næbede blå. De er, som gamle idoler (eksempelvis de egyptiske), ofte opstået som

en sammensmeltning af menneske og dyreformer – et hestehoved med menneskekrop eller en kvindekrop med kattehoved og kløer, hvor der ellers ville være tæer. Selv fortæller Pontus Kjerrman, at det er meget svært at fange et følelsesudtryk i et menneskeligt ansigt: »Jeg arbejder med nogle meget stærke følelser, måske ikke voldsomme følelser, men stærke. Og det er nemmere at omsætte dem i dyr«. Mens han arbejder tænker han bl.a. på gamle gudetraditioner. Undervejs opstår der en slags dialog: »På et tidspunkt føler jeg næsten, jeg står og snakker med et væsen ... at det er skulpturen, der gør det sidste arbejde selv«. Pontus Kjerrman er bevidst om sine værkers fortællende karakter: »Jeg er bange for kunst, der mangler ånd. Jeg synes, det er synd, hvis man laver kunst, som totalt mangler sjæl. Det er vigtigt, at man kan fornemme en sjæl i skulpturen«. Hans univers af sære figurer skulle nok sætte fantasien i gang!

Pontus Kjerrman kom på besøg i Vejen. Han fik set lokalet, hvor udstillingen skulle afholdes, og der blev fastlagt tre standart mål for kasserne til kalenderdelen af udstillingen: 11 stk. á 50 x 50 x 50 cm. 11 stk. á 50 x 50 x 100 cm. og 2 stk. á 50 x 50 x 150 cm. Snedkerfirmaet Asmus Th. Andersen i Vejen løste på eksemplarisk vis udførelsen. Af økonomiske årsager blev kasserne lavet i kraftige MDF plader og rammerne til lågerne i fyrtræ. Da hele pointen i julekalenderen er, at indholdet af de kommende dages kasser skal holdes hemmeligt, blev der lavet tynde plader til indsætning bag glasset i samtlige låger.

Henrimod slutningen af november ankom Hellerup Flytteforretning med et stort udvalg af Pontus Kjerrmans skulpturer. Kort efter kom billedhuggeren selv, og i løbet af nogle hektiske døgn fastlagdes udstillingen. Slutteligt sagde Pontus Kjerrman ja til at foretage nummereringen af kasserne. Med et sæt akrylfarver gik han i krig med de 24 låger. Han havde fået frie hænder, og tanken var umiddelbart blot at påføre tallene 1-24, men der skete meget mere. En efter en fik lågerne hver deres billede. Kunstneren valgte at lade dagens billede hænge nøje sammen med kassens indhold – dog uden at røbe præcis, hvad der gemte sig.

Nu manglede blot gæsterne, der på forhånd havde meldt sig til på en specifik dag at være med til åbning af lågen. Projektet blev så vel modtaget, at der nogle dage var helt op til tre hold, der hver for sig var med til åbning af lågen – der måtte altså være pauser, der var lange nok til at få den lukket igen!

Besøgene startede med en snak om billedet på da-

gens låge. Børnene blev opfordret til at fortælle, hvad de så, og nåede snart frem til en passende beskrivelse. Dernæst var der en, der lukkede dagens låge op, og kunne fortælle de øvrige – inden lågen blev fuldt åbnet og den tynde plade fjernet – hvad der gemte sig inde bag ved. Som oftest var det efterfølgende muligt at tage den udvalgte genstand ud af kassen og forevise den for børnene – i visse tilfælde endog lade skulpturen gå rundt mellem dem.

Samtalen, der udspandt sig under besøget var på ingen måde »programmeret«. Af afgørende betydning var først og fremmest indholdet af dagens låge, klassens indstilling til projektet og deres umiddelbare lyst til at snakke om det de så. Til min store forundring var der, helt fra de ganske unge alderstrin – mægtig fin respons på snak om materialer. I løbet af kort tid var børnene fortrolige med gips, bronze og beton. Særligt betonen udspandt der sig længere samtaler om. På dette felt viser Pontus Kjerrman i særlig grad sin interesse for at eksperimentere – at få nye nuancer frem i kendte løsninger. Uafhængig af julekalenderen vist et udvalg af hans legemestore arbejder, der er udført i beton. En knælende hest er gulgrå i tonen, en kattermor og hendes barn er røde og Embedsmanden og den fløjtespillende hest er hvide – den ene lidt ru i overfladen, den anden ganske blank. De vekslende stofkarakterer og farvetoner opnår Pontus Kjerrman i betonblandingen. Standard ingredienserne er 1) vand, 2) cement og 3) grus. Det er den tredje faktor, som billedhuggeren spiller med. Til hesten benytter han en gullig bakkegrus, til kattene knust tegl og til de to hvide figurer er stor del marmorstøv. Marmorstøvet giver betonen nogle af stenens egenskaber – den støbte figur bliver kold som sten, og kan, som billedhuggeren har bevist ved en af figurerne, pudses helt blank og glat.

Økonomiske årsager har i sin tid muligvis været udgangspunktet for Pontus Kjerrmans eksperimenter med beton. Men der er ingen tvivl om, at han – udover at have fundet et materiale, der kan tilfredsstille et behov for at få udført store grupper i en overskuelig prisklasse – er nået frem til nogle farvetoner og overfladestrukturer, der ville være totalt umulige i det hæderkronede billedhuggermateriale, bronze, der i dag er så kostbart, at kun få kunstnere kan håbe på at få deres store værker udført i det.

Udover snakken om materialer taltes der en del om det personlige univers af sære væsner, som Pontus Kjerrman gennem en lang årrække har opbygget. I en tid, hvor »det nye« nødvendigt skal være noget aldrig-før-set, gerne forbundet med en hel del grænselytning i forhold til gængse materialevalg og motiver, står Pontus Kjerrman for noget ganske andet. Hans værker er figurative, og skabes i forlængelse af en ældgammel tradition. Det kræver mod at finde sin egen plads indenfor menneskekroppen, men fremmedgører/tilgængeliggør den ved at koble homo sa-

piens' krop med diverse betydningsladede dyrearter – katten, hesten etc. Det er hoved, hænder og fødder, der overtager dyrenes form, og Pontus Kjerrman får derved, som ovenfor citeret, mulighed for at skildre nogle følelser i utraditionelle former. Et eksempel fra udstillingen er Fødende kat (1987, beton med knust tegl, 70 cm. høj). I en og samme figur kombinerer han kroppen af en hugsiddende, gravid kvinde med et par kraftfulde, elegante vinger samt kattehoved og -poter. Havde Pontus Kjerrman blot valgt at skildre en tilfældig fødende kvinde ville publikum formodentlig hurtigt været færdige med at se på værket – situationen ville være genkendelig, og ikke vække videre uro. Men, det gør kattekvinden ... hvorfor ser hun ud som hun gør, hvordan kan hendes kattebarn ligge og se sig selv blive født, hvorfor har kattebarnet ikke vinger Konkrete svar gives der ikke. Pontus Kjerrman har med ganske få stikord overladt os et univers at gå ombord i. Undervejs kom der mange sjove udsagn, som drengen, der godt kunne forstå det med at overvære sin egen fødsel – den lille kat lå selvfølgelig og så video! Eller den videre tanke om vingerne – var det kun kattekvinder, der fik vinger, eller var det noget, som kattermenneskene først fik når de blev større, som hjorte først senere i livet får gevir.

Forventningerne til effekten af Pontus Kjerrmans værker blev fuldt ud indfriet. Der blev snakket om mangt og meget, og kun hen ad vejen vil den egentlige effekt vise sig, men jeg er sikker på, at han har været med til at åbne en del børns øjne for de mange lag i de ting, der omgiver os.

Pontus Kjerrman har siden 1985 været lektor på Kunstakademiets billedhuggerskole i København. Han har udført en del store opgaver, bl.a. Apollon og Eventyret (lukket gård med skulpturer, Ølstykke, 1988-89), Billedhuggeren og Eventyret (stenfigurer, Gustav Johannesens skolen, Flensborg, 1989-91), vandkunst og to drikkebrønde i Køge, 1992-93, Billedvogteren til Risø Forskningscenter, 1992-93, og en skulpturgruppe bygget over H.C. Andersens fortælling om Hyrdinden og Skorstensfejeren, opstillet i Odense 1995. Pontus Kjerrman er netop nu i gang med et omfattende skulpturprojekt til et torv i Høng.

Årsskrift 1995

Undervisning og kultur

RIBE AMT

Indhold

Cyberspace.....	8
<i>Af Ib Ansgar Jensen og Poul Jensen, Amtscentralen</i>	
Erfaring med EDB i undervisningen	11
<i>Af Ulla Pedersen, Vejen Gymnasium</i>	
Flexundervisning eller teknologibaseret fjernundervisning.	15
<i>Af Frants Regel og Erich Bach, VUC-Grindsted</i>	
Nicolaj leger sig til livet.	18
<i>Af Birte Levring, Kommunikationscentret</i>	
Fra skrivemaskine til Internet	21
<i>Af Winnie Ankerdal, Kommunikationscentret</i>	
Fra sygeplejeelev til sygeplejestuderende	23
<i>af Tine Villadsen, Sygeplejeskolen</i>	
Gymnasieelever på landbrugsskole	27
<i>Af Jens Okholm, Riber Kjærgaard Landsbrugsskole</i>	
Lærersamarbejde	30
<i>Af Rosa Fabricius, Social- og sundhedsskolen</i>	
Udtræk fra en sektoroverskridende dagbog - 1995	33
<i>Af Bent Laursen, Undervisnings- og Kulturafdelingen</i>	
Et brobygningsprojekt	36
<i>Af Henning Bay, VUC-Varde</i>	
Kvalitetsudvikling på Esbjerg Statsskole - 1995	39
<i>Af N. Chr. Norup, Esbjerg Statsskole</i>	
Kollegial supervision på Gymnasier og VUC'ere i Ribe Amt 1993-95	41
<i>Af Niels V. Jacobsen, Hanne Leervad og Lissi Olesen, Grindsted Gymnasium</i>	
Frustrationer mellem nedlæggelse og udvikling	45
<i>Af Lars Kalvig, Eva Kristensen og Gitte Frederiksen, Kostskolen Assersbølgård</i>	
Ribe Katedralskoles udvikling gennem 850 år	47
<i>Af Bent Karsdal, Ribe Katedralskole</i>	
Ribe Vikingecenter - et levende formidlingscenter	50
<i>Af Bjarne Clement og Karen Nørgaard, Vikingecentret</i>	
Natur- og Kulturskolen ved Museet på Sønderskov	53
<i>Af Svend Aage Knudsen og Finn Lillethorup Hansen, Museet på Sønderskov</i>	
Videofilm som historieformidling?	56
<i>Af Mariann Ploug, Museet for Varde By og Omegn</i>	